

Beslispunt:

1. Kennisnemen van de voortgang van het InterBestuurlijk Programma (IBP), met name pijler 1: robuustheid Omgevingsdiensten
 2. Accorderen van de voorgestelde strategie:
 - a. De gemeenten informeren middels een informatiebrief over de consequenties van besluitvorming in de Tweede Kamer over robuustheidscriteria voor Pijler 1.
 - b. Het, na besluitvorming in de Tweede Kamer, opstellen van een plan van aanpak om kwetsbaarheden bij ODR m.b.t. de robuustheidscriteria te verminderen.
-

Inleiding:

Het IBP algemeen

Het Interbestuurlijk Programma "Versterking van het VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) stelsel" is ingesteld naar aanleiding van het Rapport van de commissie Van Aertsen: "Om de leefomgeving". Het programma is opgebouwd vanuit 6 pijlers, waarin de aanbevelingen van de commissie Van Aertsen in zijn opgenomen. De partijen die in het IBP samenwerken zijn de ministeries van IenW, JenV, BZ en IPO, VNG, UvW en ODNL. De programmamanager is Magdaleen Sturm, Staatsecretaris Heijnen (IenW) legt verantwoording over de voortgang van het IBP af aan de Tweede Kamer.

De 6 Pijlers van het IBP VTH zijn:

- 1) Robuuste Omgevingsdiensten en Financiering
- 2) Bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving en vervolging
- 3) Informatievoorziening
- 4) Kennisinstructuur
- 5) Onafhankelijke uitvoering van Toezicht en Handhaving
- 6) Monitoring kwaliteit Milieutoezicht

Voortgang IBP

Voor elke pijler is er een programmaplan opgesteld (of wordt binnenkort afgerond). Daarnaast is er voor elke Omgevingsdienst geld beschikbaar gesteld (voor de ODR ca. €500.000,= voor 2023 en 2024) om een bijdrage te leveren aan de 6 pijlers en om zelf projecten uit te voeren in het kader van deze 6 pijlers.

Voor de meeste pijlers geldt dat er op dit moment nog geen concrete resultaten bereikt zijn. Dit geldt niet voor een deel van pijler 1, waar het gaat om de robuustheid van Omgevingsdiensten. De werkgroep "Robuuste omgevingsdiensten" uit het IBP-programma heeft inmiddels concrete voorstellen uitgewerkt voor minimale criteria waar Omgevingsdiensten aan moeten voldoen om robuust te zijn (cq. bestaansrecht te hebben). Dit voorstel (zie bijlage) is inmiddels in de stuurgroep van het programma besproken en akkoord bevonden, en is op 22 juni in het bestuurlijk overleg van het programma ingebracht, ter voorbereiding voor agendering in de Tweede Kamer. De VNG is partij in dit overleg en heeft hierop een ledenbrief uitgebracht (zie bijlage) waarbij bestuurders werden uitgenodigd voor een digitale bijeenkomst op 7 juni in voorbereiding op dit bestuurlijk overleg. De commissie Van Aertsen stelt als norm dat Omgevingsdiensten qua omvang congruent moeten zijn met Veiligheidsregio's. Deze norm wordt door de werkgroep losgelaten, en in plaats daarvan zijn 6 criteria benoemd, deze luiden als volgt:

- 1) De omvang van het regionaal werkprogramma (VTH-uren) (inclusief Ketentoezicht) gecombineerd met percentage medewerkers in eigen dienst. Deze omvang (basis- en milieu gerelateerde plustaken) is minimaal 15 miljoen (prijspeil 2021) (incl. overhead) en 80% van de medewerkers in het primaire proces is in dienst van de organisatie.

- 2) De dienst voldoet aan geldende kwaliteitscriteria VTH voor zowel basistaken als de plustaken.
- 3) De dienst heeft voldoende aandacht, capaciteit en budget voor innovatie, blijkend uit de aanwezigheid van een (meerjarige) innovatieagenda en vrij beschikbaar bedrag voor innovatie.
- 4) De dienst kan risico's en veranderingen in de omvang van het overgedragen takenpakket opvangen door het aanhouden van buffers (weerstandvermogen). Dit blijkt uit afdoende algemene reserve voor geïdentificeerde risico's en expliciete afspraken over uitname.
- 5) De dienst kan relatie leggen tussen werk, mensen en geld. Er wordt informatie gestuurd gewerkt. Komt tot uitdrukking in percentage van de uitvoeringsformatie VTH voor businessintelligence en opleidingsbudget van 3% van de loonsom.
- 6) De dienst past bij de identiteit van het werkgebied en er is sprake van samenhang (coherentie) in het takenpakket en de logica in het geografisch werkgebied. De maatschappelijke opgave staat centraal.

Beschouwing criteria

Omgevingsdiensten die nog niet voldoen aan deze criteria moeten een plan maken om dit te herstellen.

De werkgroep "Robuuste Omgevingsdiensten" stelt in de beslisnotitie aan de stuurgroep IBP op basis van gegevens uit 2021 dat Rivierenland robuust is. Rivierenland zou voldoen aan genoemde criteria. De definitieve toetsing vindt plaats aan de hand van de geïndexeerde cijfers over 2023. Van de Gelderse omgevingsdiensten zijn Arnhem en Nijmegen eveneens als robuust benoemd. De andere omgevingsdiensten in het Gelderse stelsel niet.

In de beslisnotitie wordt ook ingegaan op welke omgevingsdiensten kwetsbaar zijn voor verandering in het werkpakket (criterium 4). Rivierenland wordt hierbij genoemd. Hier wordt later in deze notitie op ingegaan.

Er zijn bestuurlijke dilemma's geïdentificeerd voor de bestuurders van de omgevingsdiensten, gelet op karakteristieken van het werkgebied, cultuurhistorische achtergrond en verschil in maatschappelijke opgaven. Bij sommige omgevingsdiensten is onvoldoende congruentie tussen omgevingsdienst en werkgebied, Rivierenland wordt hierbij niet genoemd, ODR is volledig congruent met haar werkgebied. Wel wordt de scheiding tussen ODRA en ODRN als niet logisch aangemerkt. Bewegingen in die samenwerking kunnen gevolgen hebben voor het Gelders stelsel als geheel en voor ODR. Met de tekst (citaat); "*Houdt voor het bereiken van robuustheid niet vast aan de huidige grenzen van de omgevingsdiensten, maar laat de congruentie met het karakter van het werkgebied leidend zijn*" worden OD's uitgenodigd te herindelen, samen te werken of te fuseren.

Vervolproces landelijk

De robuustheidscriteria zijn op 22 juni besproken in het bestuurlijk overleg over het IBP. Op 7 juni heeft een bestuurlijke achterbanraadpleging vanuit de VNG plaatsgevonden.

In het bestuurlijk overleg zal bepaald worden met welke boodschap de Staatssecretaris naar de Tweede Kamer gaat. Als de Tweede Kamer dit overneemt, komt er een implementatieproces. Hoe dat er uit gaat zien is op dit moment nog onduidelijk. Hierbij is de vraag op welke wijze de criteria kunnen worden afgedwongen, welke instantie hierbij de toezichtrol krijgt en welke termijnen gaan gelden. De verwachting is, vanuit ervaringen uit het verleden, dat het implementatieproces minder "hard" zal zijn dan de criteria, en dat dit een relatief lang traject zal worden.

Vervolproces Regio Rivierenland Milieutaken

De regiogemeenten in Rivierenland ervaren weinig structurele problemen met de kwaliteit bij het uitvoeren van de milieutaken door ODR. Ook de klanttevredenheidsonderzoeken geven aan dat de partijen die te maken krijgen met ODR op het gebied van milieu over het algemeen erg tevreden zijn over de dienstverlening. Er is daarom bij het DB en het AB van ODR geen intrinsieke wens voor ingrijpende maatregelen bij ODR.

Als de robuustheidscriteria in de Tweede Kamer zijn vastgesteld, zullen deze nader worden bestudeerd in relatie tot de situatie bij ODR. Er zal vervolgens een plan van aanpak worden opgesteld waarin de stappen die de regiogemeenten kunnen nemen om kwetsbaarheden bij ODR m.b.t. de robuustheidscriteria te verminderen. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Het door alle gemeente vaststellen van het VTH beleid
- Het implementeren van het VTH beleid en de "BIG 8".
- Het vergroten van het milieu takenpakket voor ODR (o.a. duurzaamheid, energie, circulaire economie, bodem, provinciale taken) of het intensiveren van het bestaande milieu takenpakket

Daarnaast kan de samenwerking in het Gelders Stelsel worden aangewend om de gezamenlijke robuustheid te versterken.

Het voert op dit moment te ver om te anticiperen op de situatie dat ODR structureel niet aan de criteria kan voldoen en gedwongen wordt andere oplossingen te zoeken. Mocht dit toch in de toekomst aan de orde komen, dan zal daarvoor vanaf dat moment een onderzoek naar mogelijke oplossingen kunnen worden opgestart.

Vervolgproces Regio Rivierenland BRIKS-taken

Zeven van de acht regiogemeenten van Rivierenland hebben hun BRIKS (Bouw-, Reclame, Inrit-, Sloop)-taken momenteel belegd bij ODR. Hierdoor kan ODR deze taken robuust uitvoeren. Ook voor deze taken geldt dat de Regiogemeenten over het algemeen tevreden zijn over de uitvoering door ODR.

Het IBP heeft BRIKS-taken niet meegenomen met de robuustheidscriteria. Indirect hebben de BRIKS-taken wel degelijk invloed op de robuustheid van Omgevingsdiensten. Door de omzet die wordt gehaald aan bouwtaken kan een omgevingsdienst robuuster (en efficiënter) zijn op het gebied van integrale taken bouw/milieu, overhead, ruimte voor ontwikkeling en opleiding. Ook de bestuurlijke nabijheid en sensitiviteit t.b.v. milieutaken wordt bevorderd als er door een Omgevingsdienst ook BRIKS-taken worden uitgevoerd. Daarnaast gelden voor de bouwtaken net als voor de milieutaken wettelijke kwaliteitscriteria. Het gaat hierbij om:

- Aantal medewerkers per onderdeel
- Opleidingsniveau en ervaring van deze medewerkers
- Een actueel beleid op het gebied van VTH taken Bouw
- Het implementeren van dit beleid middels de "BIG 8".

De ODR kan momenteel voldoen aan deze robuustheidscriteria als:

- Er geen grote wijzigingen plaatvinden in het werkpakket
- Alle Regiogemeenten VTH beleid vaststellen en implementeren

Vervolgstrategie

De IBP ontwikkelingen worden op 26 juni 2023 besproken in het DB en op 3 juli met het AB. Nadat de Tweede Kamer een uitspraak heeft gedaan worden DB en AB wederom geïnformeerd, en zal er een informatiebrief namens het DB t.b.v. de gemeenten worden opgesteld. Concreet worden de volgende stappen doorlopen:

- De gemeenten informeren middels een informatiebrief over de consequenties van besluitvorming in de tweede kamer over robuustheidscriteria voor Pijler 1.
- Het, na besluitvorming in de tweede kamer, opstellen van een plan van aanpak om kwetsbaarheden bij ODR m.b.t. de robuustheidscriteria te verminderen.

Beoogd effect:

Het informeren van DB/AB en gemeenten over de ontwikkelingen van het IBP/VTH en het bieden van een handelingsperspectief voor DB/AB en gemeenten.

Argumenten:

Vanuit de actieve informatieplicht van het bestuur van ODR is het van belang om gemeenten op tijd te informeren over ontwikkelingen die hen aangaan. Tegelijkertijd is het van belang om een handelingsperspectief aan te bieden om te voorkomen dat informatie een eigen leven gaat leiden.

Kanttekeningen:

Naast landelijke ontwikkelingen kunnen ook ontwikkelingen op het niveau van Gelderland invloed hebben op de robuustheid van ODR. Het is nu nog niet duidelijk wat de visie van de nieuwe Provinciale coalitie op het gebied van VTH zal worden.

Communicatie:

Het AB voorstel zal ook op de collegetafels terecht komen. Na besluitvorming in de Tweede Kamer zal er een informatiebrief naar alle gemeenten worden gezonden.

Informatie:

n.v.t.

Uitvoering:

De uitvoering voor de informatievoorziening en het plan van aanpak ligt in handen van de Directie van ODR.

Financiën:

Er zijn in deze fase nog geen extra financiën benodigd.

Personele gevolgen:

Er zijn in deze fase geen personele consequenties. Als gemeenten een groter takenpakket neerleggen bij ODR zal er behoefte zijn aan extra personeel. Een eventuele fusie kan uiteraard wel impact hebben op het personeel van ODR.

Bijlagen:

2: beslisnota criteria robuustheid (bijlage 1) en eindnotitie robuuste omgevingsdiensten (bijlage 2).